

Myter

"GIFTIGE STOFFER ER FORBUDT"

Sannhet:
Ikke alle farlige stoffer er forbudt.

Byggenæringen bruker om lag 50 000 ulike produkter. Mange av disse produktene inneholder helse- og miljøfarlige stoffer selv om de omsettes lovlig i Norge.

"MILJØVENNLIGE MATERIALER KOSTER MER"

Sannhet:
Det er sjelden sammenheng mellom innkjøpspris og miljøprofil.

Sett i et livsløpsperspektiv, vil kostnader til avfallsbehandling reduseres ved å ikke kjøpe "farlig avfall".

Valg av produkter uten helsefarlige stoffer vil redusere risiko for arbeidsmiljø- og innemiljøplager, med de besparelser det kan gi.

Hjelpemidler og mer informasjon

- Forslag til stoffer som bør vurderes for substitusjon i byggenæringen, notat utarbeidet av SFT, BE og Byggemiljø www.byggemiljo.no
- Folksam Byggmiljøguide for miljøvurderinger på materialnivå www.folksam.se
- Byggemiljøs materialvurderingsliste www.byggemiljo.no
- Oversikt over produkter med miljødeklarasjon www.epd-norge.no
- Oversikt over miljømerkede bygningsprodukter www.ecolabel.no (se under Bolig)
- Substitusjonsverktøy
Det finnes flere elektroniske verktøy eks. BASS Bygg- og anleggsnæringens stoffkartoteksystem www.cobuilder.no og et kartotek på <http://substitusjon.hmsinfo.no>
- ECOproduct – database for miljøriktig produktvalg www.arkitektur.no (se under Miljø)
- Kjemikalielister bl.a. prioritetslisten og OBS-listen www.miljostatus.no/kjemikalielister

Folder om substitusjonsplikten for byggeplass
"Vurdering av helse- og miljøfarlige stoffer på byggeplasser" www.byggemiljo.no.

Detaljert veileder om substitusjonsplikten
<http://www.sft.no/publikasjoner/kjemikalier/1715/ta1715.pdf>

Generell informasjon om farlige stoffer

- www.miljostatus.no/kjemikalier
- www.regelhjelp.no

Kjenner du substitusjonsplikten og ditt ansvar som byggherre?

Som byggherre er du ansvarlig for å:

- Ha kjennskap til om produkter du kjøper inneholder helse- og miljøfarlige stoffer.
- Velge alternative produkter eller metoder hvis mulig uten urimelig kostnad eller ulempe.
- Dokumentere valgene.

Substitusjonsplikten

Produktkontrollloven §3a

beskriver at virksomhet som bruker produkt med innhold av kjemisk stoff som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse skal vurdere om det finnes alternativ som medfører mindre risiko for slik virkning. Virksomheten skal i så fall velge dette alternativet, hvis det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.

HVORDAN OVERHOLDE SUBSTITUSJONSPLIKTEN

Still miljøkrav i avtale med arkitekt, rådgiver og entreprenør

I henhold til substitusjonsplikten må du som byggherre gjøre bevisste valg av produkter og metoder. Selv om arkitekt/rådgiver utarbeider anbudsgrunnlag og entreprenør foreslår produkt, bør du som byggherre etablere en systematikk som sikrer at:

- Det innhentes produktdokumentasjon.
- Det vurderes produktalternativer .
- Produkter velges ut fra en helhetsvurdering der miljøegenskaper er en del av vurderingen.
- Prosessen og valgene som er gjort dokumenteres.

Eksempel på formulering i kontrakt med entreprenør:

”Det skal unngås å velge produkter med innhold av helse- og miljøfarlige stoffer som står på SFTs prioritetsliste. Avvik fra dette skal begrenses og dokumenteres skriftlig.

Alle faste produkter som brukes i bygget skal ha dokumentasjon på stoffinnhold gjennom en EPD (Environmental Product Declaration) eller tilsvarende, eller tilfredsstillende kriteriene for miljømerking (Svanen/Blomsten). Kjemikalier dokumenteres med HMS-datablad.”

Krav til dokumentasjon bør også spesifiseres i de enkelte anbudsposter. Det gjelder spesielt risikoprodukter.

Unngå risikoprodukter

Arkitekt og tekniske rådgivere bør oppfordres til å velge løsninger som reduserer bruk av risikoprodukter.

Følgende produktgrupper er de som oftest inneholder helse- og miljøfarlige stoffer:

- Lim
- Fugemasse
- Impregnering (impregnert trevirke)
- Maling
- Fugeskum
- Vinylbelegg-/tapet
- Plastbasert isolasjon (EPS og cellegummi)
- Kabler/ledninger samt EE-produkter

Det kan ikke utelukkes at også andre produktgrupper kan inneholde helse- og miljøfarlige stoffer, men det er mindre vanlig.

Hvor hente informasjon

Flytende stoffer/Kjemikalier

Alle farlige kjemikalier skal følge regelverk om Helse- Miljø- og Sikkerhetsdatablad (HMS-datablad). Her fremgår det om produktet er klassifisert som helse- eller miljøfarlig eller inneholder stoffer med slik klassifisering.

Faste produkter

Faste produkter har som regel ikke HMS-datablad. Etterspør derfor miljødeklarasjon av produktet, helst en tredjeparts sertifisert Environmental Product Declaration (EPD) eller miljømerke.

Bidra til å øke kunnskapen – både i egen organisasjon og blant dem du engasjerer.

Som utbygger og bestiller påhviler et ansvar om å kreve miljøkunnskap fra arkitekt, tekniske rådgivere, entreprenør og produsent.

Substitusjonsplikten fokuserer på innhold av helse- og miljøfarlige stoffer. Det er viktig å vurdere bygningstekniske løsninger, materialer og produkter både i et livsløps- og funksjonelt perspektiv.

Hensyn til materialenes samlede miljøbelastning vil noen ganger kunne forsvare bruken av produkter med innhold av helse- og miljøfarlige stoffer. Brannkrav, levetid, vedlikeholdsbehov, bæreevne og andre funksjonskrav kan også noen ganger forsvare bruken. Det viktige er å gjøre bevisste valg og dokumentere valgene som er gjort.

TIPS:

- Valg av kjerneved reduserer behov for overflatebehandling og impregnering av trefasader og terrassebord.
- Konstruktiv trebeskyttelse (takoverheng, metallsko etc.) reduserer behov for impregnering.
- Strengt krav til håndverksmessig utførelse reduserer behov for fugemasse.
- Mekanisk festing (skruer, dybler etc.) reduserer bruk av lim og gir også mer fleksible konstruksjoner.